

de Cambrai, Burchard, approuva cet accord durant la même année 1124.

Onze ans plus tard, l'évêque Liétard règle à nouveau le statut des deux églises. Il restreint de façon notable les latitudes concédées jadis aux prémontrés. A propos de funérailles, il sera entendu que tous les droits restent acquis au chapitre, sauf le cas où un paroissien de Notre-Dame aurait revêtu les livrées de Prémontré à l'heure de son trépas, et ce avec l'autorisation préalable du pléban de Notre-Dame. Dans ce cas seul, les religieux pourront célébrer les obsèques. La faculté d'administrer la pénitence et l'extrême-onction aux mourants sera strictement réservée au pléban du chapitre, à moins qu'il ne s'agisse de gens qui ont revêtu l'habit religieux. On en demeure aux stipulations primitives en ce qui concerne le baptême.

On voit que ces précisions sont particulièrement intéressantes. Elles illustrent de façon fort éloquente les vues qu'avait Saint Norbert sur le ministère paroissial direct.

Somme toute, ce bel ouvrage, tout en n'étant point écrit pour le lecteur prémontré, intéressera celui-ci au plus haut point.

L'ouvrage fut couronné par l'Académie royale de Belgique. Aucun autre éloge n'est nécessaire.

Em. VALVEKENS, o. Praem.

Jac. VAN GINNEKEN, S. J., *Geert Groote's Levensbeeld naar de oudste Gegevens bewerkt*. Verhandelingen der Nederlandsche Akademie van Wetenschappen, afdeling Letterkunde, Nieuwe Reeks, deel XLVII, n^o2. 8°. 391 blz. Noord-Hollandsche Uitgeversmaatschappij, Amsterdam, 1942.

In dit uitgebreide en conscientieuze werk wordt allereerst de Oude Vita van Geert Groote gereconstitueerd. Ze werd geschreven door een ooggetuige, die zeker Groote's beste vriend, Joan Cele, is geweest. Aan de hand der oude Vita heeft schrijver hoofdzakelijk mededeeling willen doen van de uiterlijk waarneembare feiten van Groote's levensgeschiedenis. Maar, met het vorderen van den arbeid, heeft hij ook innerlijke elementen uit Groote's levenstaak en ervaring laten meespreken, op de eerste plaats uit de boeken, waarvan Groote de auteur zou zijn. Men weet, dat Prof. van Ginneken Groote houdt voor auteur der *Imitatio Christi*. Het hoeft derhalve wel niet gezegd, dat de Moderne Devotie grondig en gedetailleerd wordt besproken.

Hiermede is dit streng-wetenschappelijke en leerzame boek uitgegroeid tot een studie, die af en toe een enthousiasten toon laat opklinken. « In mijn oog, verklaart Prof. van Ginneken, is de Moderne Devotie het grootste en rijkste goed, dat Nederland in heel zijn geschiedenis aan de wereld heeft gegeven, iets beters en hoogers en diepers dan geheel onze gouden eeuw te geven had. En zoolang wij op de plaats van het oude Munichusen bij Arnhem aan den Rijn, waar deze wonderen van talent en genade elkander ontmoet hebben, geen mondiale Basiliek bouwen met een groot gouden kruis in top, om dit fiere nationale feit te vereeuwigen, meen ik dat wij nog altijd niets van de Macchabeeën geleerd hebben ad vindicandum haereditatem patrum nostrorum » (bl. 157).

Voor de geschiedenis van de Premonstratenzerorde is in dit rijke en aantrekkelijke boek uitteraard niets te vinden. Laat ik inmiddels de lezing van dit boek aan al de onzen aanraden, die om de haereditas patrum nostrorum ook maar eventjes bekommerd zijn. Tot onze schand is onze geschiedenis der veertiende en vijftiende eeuw immers nog een terra incognita, ook de geschiedenis der abdijen uit Nederland, die in Geert Groote's arbeidshorizon vielen. Is daar geen onder ons, die dit domein van kennis wil nemen tot voorwerp van een grondig en langdurig onderzoek?

Er is nog een andere reden, waarom we met aandacht moeten luisteren naar de stem van Geert Groote, zooals ze in dit boek herhaald en met nadruk opklinkt. We hebben wel wat te danken aan Hildesheim. Laat ik in dit verband alleen de « Epistola Reformatoria » vermelden, die Hendrik van der Heyden, Prior van Bethleëm, rond 1450 richtte aan den prelaat der abdij van Park. Laat ik verder herinneren aan de activiteit van Buschius, die bijzonder ten goede kwam aan onze abdijen in de buurt van Maagdenburg.

Wanneer Buschius zijn bekende woorden schreef over den H. Norbertus, van wien hij het graf te Maagdenburg had bezocht, vermoedde hij wellicht niet hoeveel gelijkenis tusschen de parallele levens van den H. Norbertus en van Geert Groote kan gelegd worden. Wanneer Groote een stichting wil tot stand brengen en « apostolische » mannen wil vormen; wanneer hij aarzelt aan te sluiten bij een bepaalde kloosterregel; wanneer hij wanderprediger wordt; wanneer een preekverbod tegen hem wordt uitgevaardigd : telkens herhaalt hij identiek wat Norbertus 'n drie eeuwen tevoren had gedaan. Wanneer men in Groote's Dietschen biograaf leest : « meyster Gerijt was als een barnende keerse, die men niet en solde setten onder eenen scheppel, met op enen kandeler, opdat zij al die werlt over solde

luchten », gelooft men terecht een tekstueel fragment uit de Vita Norberti te lezen.

Geert Groote was iemand, die stevig en scheppend verder bouwde aan Norbertus' steeds onvolbrachte aardse taak. Hij verdient ons aller meer dan gewone belangstelling.

Em. VALVEKENS, o. Praem.

• • •

Dr. P. Em. VALVEKENS, o. Praem., *De onbekende Keizer Karel V*, Brugge, Uitg. Kinkhoren (1943), 309 blz., 4 afb.

Dr. Em. Valvekens, die zeer beslagen is in de kennis der zestiende eeuw, heeft in dit nieuwe werk op een aangename en vlottende wijze veel gegevens bijeen gebracht, die een nieuw beeld ophangen van Keizer Karel en zijn omgeving. De lezer mag zich niet laten misleiden door den titel en in dit boek geen nieuwe feiten en daden gaan zoeken van het leven van den Keizer. Het is de bedoeling van den Schrijver een nieuwe kijk te geven op de sfeer, op den tijdgeest der zestiende eeuw en na te gaan hoe Karel V zich in dat midden beweegt. Steunend op rekenboeken en brieven aller aard haalt de Schr. het intieme leven van den Vorst en de tijdscostuimen naar voren. Achtereenvolgens, na kennis gemaakt te hebben met de vorstelijke familie, die over de Nederlanden heeft geregeerd, wordt de lezer op de hoogte gebracht van de godsdienstige toestanden. De Schr. toont aan dat de geloofsatmosfeer ernstig en algemeen was, zonder spoor van echt rationalisme. Niettegenstaande de godsdiensttwisten en de vele politieke oorlogen, met als gevolg een oorlogsmentaliteit en soldatenzeden (5e hoofdstuk), kent deze periode een hooge opbloei van de kunsten en wetenschappen onder bescherming van den Keizer. Naast de profane kunsten werden ook de theologische studiën ernstig opgevat. De bewering van sommige geschiedschrijvers dat de onwetendheid der geestelijkheid een van de redenen is geweest der snelle verspreiding van het Protestantisme, wordt door den Schr. als voorbarig bestempeld voor de Nederlanden. Als voorbeeld en proeve neemt hij het studieprogramma der abdij van Averbode, en toont aan dat de studies der kloosterlingen degelijk werden verzorgd. Als professor werd gewoonlijk een gegradeerde eener Universiteit genomen, die, tegen behoorlijke betaling, een bepaald vak gedurende verschillende jaren doceerde. Om de beurt kreeg men alzoo Kerkelijk Recht, Moraal, H. Schrift e.a. De klooster-